

kaniska anläggningar med hänsyn till skydd mot olycksfall måtte meddelas vid alla rikets tekniska läroverk.

Stockholm den 23 januari 1900.

David Bergström.

N:o 16.

Af herr **J. Byström**, *angående upphörande af hvitbetssocker-tillverkningsafgiften m. m.*

En ganska allmän klagan har den senare tiden försports öfver att lefnadskostnaderna äro så dyra i vårt land.

Denna klagan har tagit sig uttryck dels i lönestrider mellan arbetare och arbetsgifvare på en del håll, enär de förra ansett sig behöfva högre dagspenning för att kunna som sig bör försörja sig och de sina, och dels i petitioner, som framstälts af tjänstemän och betjente om löneförhöjning eller dyrtidstillägg inom snart sagdt alla statens högre och lägre embeten och verk.

Petitionärerna framhålla bestämdt, att, såsom lefnadskostnaderna nu äro här i landet, är det ytterligt svårt att kunna reda sig på de inkomster de hafva.

Sällan eller aldrig torde på en gång från så många håll och så allmänt krafvet på löneförhöjning eller dyrtidstillägg hafva framstälts som nu.

Naturligtvis måste något göras för att komma dessa många svagt aflönade arbetare i statens tjänst till hjälp. Men behöfliga och möjliga åtgärder synas mig dessutom böra vidtagas för att åtminstone i någon mån tillmötesgå äfven de breda lager, som i likhet med de andra klaga öfver dyra tider och ropa på billigare lefnadsförnödenheter.

Likasom det gångna seklets senaste år utmärkt sig bland annat för ett högljudt skri öfver dyra tider och ett starkt kraf på bättre lönevilkor, så torde det väl blifva en af Riksdagens uppgifter på det nu begynta seklets första år att undersöka orsakerna till dessa kraf och se till, hvad som kan göras för att afhjelpa dem.

Att ensamt på löneförhöjningarnas eller dyrtidstilläggens väg tänka sig kunna fylla dessa behof torde ej låta sig göra, utan måste man nog i den mån det är möjligt söka åstadkomma billigare lifsförnödenheter. Detta senare bör kunna ske derigenom, att Riksdagen borttager någon eller några af de många indirekta skatter, som nu drabba landets alla inbyggare, men tyngst och känbarast dem, som hafva den svagaste bärkraften. Det kan nemligen under nuvarande förhållanden icke vara med billighet och rättvisa förenligt att utefter hela linien orubbligt fasthålla vid ett indirekt skattesystem, som så väsentligt bidrager till att flere artiklar bland de oundgängligaste lifsförnödenheterna här i landet äro tjugufem procent dyrare än till exempel i vårt grannland Danmark.

En af de vägar, man nu bör kunna taga för att åtminstone i ett fall söka nedbringa lefnadskostnaderna, vore att afskaffa hvitbetssockertillverkningskatten och samtidigt nedsätta tullen å socker.

Denna åtgärd, som enligt mitt och mångas förmenande skulle medföra många afsevärda fördelar för vårt land och folk, har för öfrigt i Riksdagen under en följd af år haft lifliga förespråkare. Så hafva till exempel motioner om hvitbetssockertillverkningskattens upphäfvande väckts vid riksdagarne:

1879 af herr Lasse Jönsson i Sandby,

1886 af herrar Nils Persson i Vadensjö och M. Dahn,

1890 af herr F. G. Björck,

1896 af herr J. H. G. Fredholm,

1897 af herr J. A. Fjällbäck,

1898 af herrar C. F. Wærn, A. H. Göthberg och O. Anderson och

1899 af herr C. F. Wærn.

Och alldeles säkert kommer denna fråga att allt kraftigare tränga sig fram i Riksdagen, till dess hon får sin lösning.

De, som ifrå för accisens och sockertullens bibehållande, hafva ofta framhållit, att den fördel, som skulle uppstå för de konsumerande genom borttagandet af denna skatt och tull, förnämligast skulle komma de förmögna till godo, enär de anses vara de egentliga sockerförbrukarne. Det kan ju nu vara så, och genom att i lag betrygga höga pris kan man naturligtvis också fortfarande bevara sockret förnämligast åt denna samhällsklass, som ju också har många andra fördelar framför sina medmenniskor; men om en dylik lagstiftning är klok och rättvis, det är en annan sak. Frågan är emellertid icke om hvem, som konsumerar mest af sockret, utan om hvem, som vinner mest genom billigt pris, och vare sig att detta sker genom vunen frihet från umbärandets tvång eller genom besparing

af utgifter, så är det väl den mindre hemedlade, som får de större fördelarne.

Skulle emellertid Riksdagen anse sig böra borttaga skatten och ned-sätta tullen på sockret, så att det komme att betinga sådant pris, att äfven arbetsklassen eller den mindre bemedlade befolkningen kunde komma i tillfälle att få begagna litet mera socker under sitt sträfsamma lif, icke tror jag, att någon därför behöfver befara, att den då finge det allt för godt.

Att göra sockret billigare för vårt folk skulle säkerligen äfven hafva nytta med sig i så måtto, att förbrukningen af detsamma skulle kunna undantränga förtärandet af åtskilligt, som måste anses skadligt. På tal om fördelarne af billigt pris på sockret yttrade också en läkare i Riksdagen för ej länge sedan följande beaktansvärda ord:

»Sockret är verkligen ett födoämne och icke blott en lyxartikel, som hufvudsakligen konsumeras af de rika och förnäma. Det är möjligt, att deras konsumtion af socker är större än de fattigas, men det borde icke vara så; äfven allmogen och de fattiga i allmänhet borde konsumera mera socker, ty människokroppen behöfver kolhydrater för att lefva, och sådana kunna vi icke få i renare och mera närande form än genom socker. Det är nog sant, att många skaffa sig respiratoriska näringsämnen på andra vägar, t. ex. genom spritvaror, men detta är ett mycket dåligt sätt bland annat därför, att det icke uppfyller ändamålet. Men fastän sprit är af tvifvelaktig betydelse såsom respiratoriskt födoämne, så begagnas det dock, på grund af det instinktmessigt kända behovet af respiratoriska näringsmedel, af många såsom ett sådant. Om socker kunde blifva billigare och på grund deraf mera än nu blefve användt af de fattigare, så tror jag, att konsumtion af spritvaror mer och mer skulle aftaga, och därför anser jag, att den föreliggande motionen äfven ur nykterhetsvänlig synpunkt bör förordas.»

Hvitbetssockertillverkningsafgiften borde borttagas äfven af det skäl, att vi numera icke hafva sådana skatter i andra fall, än då det är frågan om tillverkning af en vara, som anses i ett eller annat afseende farlig, såsom till exempel bränvinet. Men sockret kan ju icke betraktas såsom någon farlig vara. Förr funnos visserligen sådana, som ansågo sockret böra med stor varsamhet förtäras, ty det troddes i ett eller annat afseende vara skadligt, men numera anses det vara ett helsosamt och närande ämne, och som sådant borde det också i betydligare grad, än nu är fallet, komma folkets breda lager till del. Och skall man i något afseende kunna göra en liten lättnad i vårt eljest för mången så ytterst tunga indirekta skattesystem, skulle det väl vara just rörande sockret, såsom också för ej länge sedan framhölls af en mera betydande talare i Riksdagens Första

Kammare, då han yttrade: »Svårigen kan något annat ämne finnas, som så lämpar sig för nedsättning i därför till staten ingående afgift.»

Hvitbetssockertillverkningsskattens borttagande och sockertullens motsvarande nedsättning skulle i väsentlig grad befrämja jordbruket i betodlaredistriktet i vårt land. Blevde sockret billigare, så blevde naturligtvis dess åtgång större både i fråga om konsumtionen inom landet och med hänsyn till sockerexporten i en eller annan form, och ju större sockeråtgången blir, desto mera behöfves det af de jordbruksprodukter, som erfordras för sockerproduceringen.

Billigare socker skulle utan tvifvel, såsom flere gånger framhållits, kunna i väsentlig grad bidraga till åstadkommandet af nya industrigrenar i vårt land. Dessa skulle kunna blifva af synnerligt stor betydelse för våra hem och för vår export. Vi hafva i vårt land en myckenhet bär af bästa beskaffenhet. Af dem skulle kunna beredas viktiga artiklar såväl för hushållet som för export. Men dessa bär få nu antingen ruttna bort eller — utom hvad som användes till husbehof — i vissa fall exporteras som råvara till utlandet för att der med tillhjälp af ett billigt socker undergå beredning eller förädling. Sedan återsändes ej så litet hit för att af oss återköpas i en eller annan form till högt pris.

Om sockret, hvilket ju är så nödvändigt vid syltning, tillverkandet af saft m. fl. produkter, som kunna åstadkommas genom bär, blevde möjligt att åtkomma för de mindre bemedlade, skulle, derom är jag öfvertygad, bland andra tusentals fattiga barn komma att ur våra vackra skogars rika sommarförråd framskaffa de värdefullaste lifsförnödenheter till lättnad äfven för mången ekonomiskt bekymrad fader och moder.

Vidare hafva vi en mängd trädgårdsfrukt, som skulle kunna konserveras, och stora trakter i vårt land lemna goda förutsättningar för en utvidgad, storartad och framgångsrik trädgårdsskötsel och fruktodling.

Men härvid har frågan om billigare socker en icke ringa betydelse. Danmark, Tyskland och England hafva mycket att i detta stycke lära oss.

I en del andra länder är också tillverkningen af kondenserad mjölk en lönande industri. Exempelvis Norge exporterar af denna artikel för millioner kronor årligen. Äfven i vårt land borde kunna åstadkommas en liknande industri. Men skall så ske, måste man söka möjliggöra förutsättningarna därför, och bland dem är billigare socker en af de viktigaste.

Den åtgärd, som föreslås i denna motion rörande sockret, rubbar ej i något afseende det protektionistiska systemet. En af de mera kända protektionisterna i Andra Kammaren yttrade också, då denna fråga senast behandlades: Jag för min del kan icke förstå, att skilnaden mellan dessa

båda system» (nemligen protektionismen och frihandeln) »har något sammanhang, åtminstone direkt, med den föreliggande frågan». Tullvännerna borde sålunda såsom sådana icke längre ha något emot den reform, som härmed påyrkas.

Hvad slutligen angår den statsfinansiella sidan, som i detta fall anses utgöra en den viktigaste faktor, så synes mig, att den bör tillåta borttagandet af accisen och motsvarande nedsättning i sockertullen; och om den icke i dessa statskassans öfverskottsdagar tillåter detta, då må man väl fråga: när skall den kunna tillåta en så behöflig och nödvändig reform som denna?

Att emellertid statens ekonomi skulle tåla vid den minskning i inkomster, hvilken skulle uppstå, om accisen borttoges och sockertullen nedsattes, synes vara säkert. Detta har också kraftigt och öfverbevisande framhållits vid 1899 års riksdag af presidenten C. F. Wærn i en af talrika siffror och finansiella uträkningar åtföljd motion n:o 29 i Första Kammaren. Till den »omfattande och sakrika motiveringen» i denna herr Wærns motion skulle vi önska hänvisa, synnerligast som de skäl han framstälde icke kunde vederläggas vare sig af utskottet eller af enskilde talare i kamrarne.

Visserligen ha statsutgifterna hastigt ökats under de senaste åren, men så hafva också statsinkomsterna växt i betydlig grad. De senare hafva, tack vare det indirekta beskattningssystem, som vi nu följa, ökats så, att statskassan lyser år efter år med ett alldeles otroligt stort öfverskott.

Skulle emellertid statskassan med tiden behöfva inkomster genom nya skatters påläggande på den grund, att accisen och delvis sockertullen nu borttagas, är det min lifliga öfvertygelse, att det finnes andra områden, der en behöflig inkomst kan beredas staten. Tobak och rusdrycker och en del andra föremål kunde ju härvid komma i åtanke.

Enär hvitbetssockertillverkningsafgiften blifvit bestämd till hälften af tullen å råsocker, mörkare än n:o 18 holländsk standard, så bör, när afgiften afskaffas, nämnda tull till hälften nedsättas och således från nuvarande 23,5 öre blifva 11,75 öre per kilogram.

Huru snart accisens upphörande och sockertullens nedsättning böra träda i kraft, om denna åtgärd beslutas af Riksdagen, är för mig ej lätt att säga. Från allmänhetens synpunkt vore det önskvärdt, att det skedde så snart som möjligt. Råsockerfabrikanterna deremot behöfva naturligtvis någon viss tid för att kunna afsätta det med afgift belagda betsockret. Enligt hvad som yttrades i Riksdagen, då denna fråga senast förevar, torde man kunna och böra bestämma tiden till början af nästa år.

På grund af hvad jag sålunda framhållit, ber jag att få föreslå,

att Riksdagen måtte besluta,
att hvitbetssockertillverkningsafgiften skall från den
1 januari 1901 upphöra; och
att ifrån samma tid tullafgifterna skola bestämmas
för raffineradt socker och för socker icke mörkare än
n:o 18 holländsk standard till 18,50 öre per kilogram
samt för oraffineradt socker till 11,75 öre pr kilogram.

Stockholm den 23 januari 1900.

J. Byström.

N:o 17.

Af herr **M. Andersson** i Löfhult, om ändring i § 60 af
lagen om väghållningsbesvärets utgörande på landet.

På den grund jag anförde i min motion n:o 75 till 1899 års Riksdag,
jemte nu höjda arbetslöner, vågar jag ånyo vördsamt föreslå, att Riksdagen
beslutar, att första momentet i § 60 i väglagen skall ha följande lydelse:

§ 60.

Utaf den för vägunderhåll in natura uppskattade
kostnad lemnas en femtedel af statsmedel, hvilket bidrag
utbetalas till vederbörande vägstyrelse för att på lämp-
ligt sätt tillhandahållas dem, som berörda vägunderhåll
bestrida.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles.

Stockholm den 22 januari 1900.

Magnus Andersson.